

N:o 152.

Af Herr Grefve E. Sparre: Om underdånig framställning till Kongl. Maj:t, i syfte att de inom Justitie-revisions-expeditionen anställde embets- och tjänstemäns antal måste inskränkas, samt om vilkorliga fullmaktens utfärdande för såväl desse som åtskillige andra tjänstemän.

Den utveckling, hvaröfver vårt land under sednare år haft att glädja sig, manar oss att tänka på en i någon mån deremot svarande utbildning af rättsförvaltningen, som i annat fall alltför snart skulle visa sig icke förmå att uppfylla de stegrade anspråk, som ställas på densamma.

Nya förhållanden kräfva nya rättsinstitutioner. Det vore sällsamt, om t. ex. den från hedenhös bestående domstolsorganisationen på landet, enligt hvilken en, ursprungligen folkvald höfding för häradet å de en, två eller tre gånger om året återkommande, egentligen kommunala sammankomsterna af odalmännen: tingen, bland andra der förekommande frågor, efter den till en del oskrifna, enkla rättssedvänjan »lagade» eller bilade de högst få rättstvisterna, för så vidt dessa ej afgjordes med svärdet, — om denna institution ännu passade för vår tid, då, med tilltagande handel och rörelse på landet samt en derstädes sig alltmera utbredande fabriksindustri, som flerstädes bildar köpingar af vida mera betydenhet än våra småstäder, behovet af en skyndsam och fullt utbildad rättskipning gör sig gällande för att lösa de stundom ganska invecklade tvisterna. Det vore vidare sällsamt, om den institution af en så kallad Hofrätt eller Konungslig Nämnd, som skulle utöfva den Konungen såsom en höghetsrätt tillkommande domsrätt, eller slutligen den Konungen jemväl tillkommande, till en början åt Hofrätten medgifna, men sedan under namn af revision återtagna rätt att bryta off- och schrocksocknar, hvars rätta betydelse man icke ens vid stiftelsen kände eller »då i hastighet kunde bättre förklara» och hvilket sedermera aldrig skett;

det vore sällsamt om dessa på olika tider uppkomna och med hvarandra aldrig rätt förenade institutioner kunde för nuvarande förhållanden vara fullt tillfredsställande. Lika sällsamt vore det, om det enkla rättegångssätt, då parten sjelf, utan allt understöd af sakkunnige rättegångsbiträden, för domaren framlade de faktiska förhållanden, på grund af hvilka denne sjelf konstruerade målet och sedan afgjorde rättsfrågan, vore passande för vår tid, då med stigande upplysning, rättsförhållandena blifva mera invecklade, formerna mera utbildade och lagkunskapen, i stället för ett genom tradition i form af ordspråk bibragdt vetande, blifvit en systematiskt ordnad vetenskap.

Jag vill oakadt denna korta antydning angående osannolikheten, att våra rättsinstitutioner kunna motsvara tidsenliga anspråk, icke fästa synnerligt afseende på de klagomål, som framställas öfver lagskipningen. Jag vill endast anföra bevis. Såsom ett sådant bevis att rättsinstitutionerna icke fullt tillfredsställa den allmänna meningen, torde vara nog att anföra det temligen allmänt vedertagna bruket att i kontrakter intaga den bestämmelse, att de i anledning deraf uppkommande tvister skola afgöras genom kompromiss, hvilken utväg man jemväl nyligen inom den i hufvudstaden bildade förening af dess mera betydande köpmän och fabrikanter öfverenskommit att i allmänhet vidtaga, för att supplera bruket af de i andra länder antagna handelsdomstolar. Det bidrager icke till att höja den allmänna rättsskipningens anseende, då densamma suppleras genom särskilda, af allmänheten efter godtfinnande organiserade domstolar.

På grund af hvad nu blifvit anfördt torde det omdöme kunna uttalas, att en förändring i vår domstolsorganisation, för att bringa densamma i harmoni med förändrade förhållanden och jemförlighet med de i hela Europa i sednare tider antagna grundsatser, är snart förestående.

Med glädje har jag också erfarit, att den till följd af sednaste Riksdags beslut organiserade lagbyrå för närvarande diskuterar frågan om domstolsorganisationen; och då ett förslag till omorganisation af häradsrätterna redan af en komité är utarbetadt, är det sannolikt, att frågan om domstolsinrättningen i sin helhet snart nog kommer till afgörande.

Med afseende härå är det icke lämpligt, att en mängd embetsmän, en del med jemförelsevis obetydliga göromål, men temligen betydliga löner, finnas tillsatte, hvilka, såsom varande oafsättlige, vid en reorganisation icke skola finnas villige att afstå dessa löner och såsom till en del till åren unga, efter naturens ordning länge skola uppbära desamma på indragningsstat i fall af en förändring.

Jag

Jag inser och uppskattar till fullo de invändningar, som, till följd af grundsatsen om domares inamovibilitet, kunna göras emot stadgandet, att desse skulle underkastas förflyttning eller förändrad tjänstgöringsskyldighet eller förändring i löneinkomster. En sådan åtgärd kan icke annat än i nödfall användas. Frågan är, huruvida en förestående omgestaltning af landets hela domstolsorganisation må anses såsom ett sådant fall; och derom tillkommer det representationen att yttra sin mening. Men äfven under antagande deraf, att denna icke vore för en sådan åtgärd, måste anmärkas, att hela Justitie-revisions-expeditionen, bestående af 12 revisions-sekreterare, 8 protokolls-sekreterare, 12 kopister och 12 kanslister, uppbärande tillsammans 128,700 R:dr i löneinkomster, ej utöfvar domsrätt. De föredraga blott eller expediera ärendena i Högsta Domstolen. Det har ifrågasatts, att revisions-sekreterarne, de företrädesvis arbetande af desse embetsmän, hos hvilka friska krafter erfordras, aldrig borde tillsättas annorledes än genom förordnande; och allt sedan Högsta Domstolens förstärkande, således i mer än tio år, hafva af dessa viktiga embeten 3 à 4 samt af protokolls-sekreterare-tjänsterna 2, af kanslist- 4 och kopisttjänsterna 6 eller 8 förvaltats på grund af förordnande eller konstitutorial.

Vid remissen af Kongl. Maj:ts till sistlidna riksdag aflättna nådiga proposition, tillät jag mig redan framställa en anmärkning om behovet af indragning af åtskilliga bland sistberörda tjänster, hvilkas innehafvare, på sätt statskalendern utvisar, stundom innehafva icke mindre än tre ytterligare ordinarie tjänster; man sade mig, att den omständighet, att jag icke i form af motion framställde detta förslag, utgjorde hinder för Stats-Utskottet att taga detsamma under pröfning.

Jag anser tillsättandet af en mängd lägre tjänster med så ringa tjänstgöringsskyldighet, att de medgifva hopandet på en hand af flera sådana, motverka utbildandet af embetsmannaskickligheten, emedan just de innehafvare af dessa tjänster, som besitta den största arbetsförmåga, såmedelst förskaffa sig sammanlagda löneinkomster till det belopp, att de icke vidare eftersträfvat den ökade *skicklighet*, som bör vara enda grunden för vidare befordran.

Hvad angår Justitie-revisions-expeditionen, torde, vid det förhållande, att någon del af de hittills i administrativ väg behandlade besvärsmålen lära, i likhet med fattigvårdsmålen, hvarom beslut vid sednaste riksdag fattades, komma att öfverflyttas till Högsta Domstolen, som då möjligen torde komma att delas i tvänne karaktersskilda afdelningar, en reorganisation af nämnda Expedition blifva nödvändig.

På nu anförda skäl och:

då, i fall af en förändrad domstolsorganisation, äfven en del af de vid hofrätterna anställde lägre tjänstemän torde blifva öfverflödige, samt: enär, vid inträffande förändring i domstolsorganisationen, tillgång torde komma att saknas på fullt kompetente personer till de nya domareplatserna, derest vid utnämmandet till nuvarande domarembeten icke stadgades förbindelse att underkasta sig de förändringar i tjänstgöringsskyldigheten, som af förändrade förhållanden kunna påkallas, tillåter jag mig föreslå,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t underdånigst anhålla:

1:o att Kongl. Maj:t tacktes i nåder tillse, om och i hvilken mån antalet af de i Justitie-revisions-expeditionen anställde embets- och tjänstemän må kunna i den närmaste framtiden inskränkas; samt

2:o att Kongl. Maj:t tacktes förordna, att fullmakter på embeten och tjänster vid nämnda embetsverk och på tjänster vid hofrätterna utfärdas, med förbindelse för vederbörande att underkasta sig den förändring i tjänstgöringsåligganden, som af den förändring i domstolsinrättningen, hvilken kan komma att af statsmakterna beslutas, må följa; äfvensom

3:o att Kongl. Maj:t tacktes taga i nådigt öfvervägande, om och huruledes en sådan förbindelse kunde stadgas jemväl vid utfärdande af fullmakter till sådana domarembeten, i afseende å hvilka förändring anses böra ifrågakomma.

Och hemställer jag, att Stats-Utskottet, till hvilket motionen torde remitteras, måtte vid behandling af frågan om anslag till andra hufvudtiteln taga ärendet i öfvervägande.

Stockholm den 27 Januari 1872.

Eric Sparre.